

ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΤΑΧΥΔΡΟΜΕΙΑ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΦΙΛΟΤΕΛΙΣΜΟΥ
ΟΔΟΣ ΑΠΕΛΛΟΥ 1
ΑΘΗΝΑΙ (Τ 111)

ΣΕΙΡΑ ΑΝΑΜΝΗΣΤΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΩΝ
ΤΗΣ 150ΕΤΗΡΙΔΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ 1821
ΤΜΗΜΑ Γ'
Η ΠΑΙΔΕΙΑ ΚΑΙ Ο ΑΓΩΝ

ΠΑΡΑΣΤΑΣΕΙΣ — ΠΟΣΟΤΗΤΕΣ

1) Λεπτά 50 — Τεμάχια 4.400.000

Ὁ Εὐγένιος Βούλγαρις (Ἐκ χαλκογραφίας εἰς βιβλίον τοῦ 1766, ὑπὸ ἐλευθέραν χρωματικὴν ἀναπροσαρμογὴν).

Ὁ Εὐγένιος Βούλγαρης (1716 - 1806) θεολόγος, φυσικομαθηματικός καὶ ἐμπνευσμένος παιδαγωγὸς ἐδίδαξε πλέον τῶν 25 ἐτῶν εἰς διαφόρους σχολάς. Ἡ τόσον μεγάλη, εἰς ἑκτασιν, συγγραφικὴ του παραγωγὴ καὶ ἡ διδακτικὴ του δραστηριότης, συνετέλεσαν εἰς τὴν πνευματικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἀφύπνισιν τοῦ Γένους.

2) Δραχμαὶ 2,50 — Τεμάχια 3.000.000

Ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῖς (Ἀπὸ πίνακα εἰς Ἑθνικὸν Ἱστορικὸν Μουσεῖον Ἀθηνῶν).

Ὁ Ἀδαμάντιος Κοραῖς (1748 - 1833) ὑπῆρξεν ἱατρὸς καὶ διάσημος φιλόλογος. Ὁ κορυφαῖος τῶν «διδασκάλων τοῦ Γένους». Ἐξῆσεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη εἰς τὴν Γαλλίαν καὶ ἀφιέρωσε τὴν ζωὴν του εἰς τὸν «φωτισμὸν» τοῦ Γένους, τὸν ὁποῖον ἐθεώρει ὡς τὴν ἀσφαλεστέραν ὁδὸν πρὸς τὴν Ἑλευθερίαν. Ἡ ἀλληλογραφία του, τὰ «φυλλάδια» του, αἱ «Πολιτικαὶ παραινέσεις» καὶ λοιπαὶ ἐκδόσεις του, ἐγαλούχησαν καὶ ἐφώτισαν τὸ ὑπόδουλον Γένος. Γενικώτερον, τὸ καταπληκτικὸν συγγραφικὸν του ἔργον, ἡ πνευματικὴ του ἀκτινοβολία, ὡς καὶ ἡ λοιπὴ δραστηριότης του εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἐπηρέασαν ἀναμφισβητήτως τὴν πορείαν τοῦ Ἀγῶνος.

3) Δραχμαὶ 15 — Τεμάχια 600.000

«Τὸ κρυφὸ σχολεῖον», πίναξ τοῦ Νικ. Γύζη (1842 - 1901).

Παράστασις μὲ τὴν ὁποίαν ἡ Τέχνη ἀπεικόνισε τὰς συνθήκας τῆς διδαχῆς κατὰ τὴν περίοδον τῆς δουλείας (Ἰδιωτικὴ συλλογὴ).

ΛΟΙΠΑ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ

ΔΙΑΣΤΑΣΕΙΣ: Τῶν κλάσεων 0,50 καὶ 2,50 δραχμῶν $26 \times 36,5$ χιλιοστά καὶ ἐκείνης τῶν 15 δραχμῶν $52 \times 36,5$ χιλιοστά. Ἀπαντα εἰς φύλλα τῶν 50 τεμαχίων.

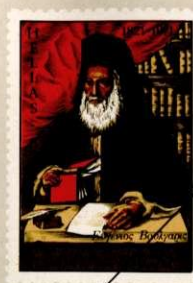
ΣΧΕΔΙΑ: Σχεδιάσις καὶ προσαρμογὴ ἐκ τῶν ἀντιστοίχων στοιχείων, τῶν κλάσεων 0,50 καὶ 2,50 τοῦ χαρακτοῦ Γ. Βελισσαρίδου, τῶν λοιπῶν τοῦ ζωγράφου Π. Γράββαλου.

ΜΕΘΟΔΟΣ ΕΚΤΥΠΩΣΕΩΣ: Πολυχρωμία Offset.

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ: Γραφικαὶ Τέχναι «Ἀσπιώτη - Ἑλκα Α.Ε.», Ἀθήναι.

ΤΙΜΗ ΣΥΝΑΛΛΑΓΜΑΤΟΣ: \$ 1 = 29,85 δραχμαί.

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ

Τὰ ὡς ἄνω γραμματόσημα θὰ κυκλοφορήσουν τὴν 21ην Ἰουνίου 1971 καὶ θὰ πωλῶνται μέχρι καὶ τῆς 20ῆς Ἰουνίου 1972, πλὴν ἐὰν ἤθελον ἐξαντληθῇ ἐνωρίτερον.

ΦΑΚΕΛΟΙ ΠΡΩΤΗΣ ΗΜΕΡΑΣ ΚΥΚΛΟΦΟΡΙΑΣ

Ἡ Φιλοτελικὴ Ὑπηρεσία θὰ ἐκδώσῃ ἐπίσης φακέλους πρώτης ἡμέρας κυκλοφορίας. Ἐκαστος φάκελος θὰ φέρῃ ἅπαντα τὰ γραμματόσημα τῆς σειρᾶς, ἐσφραγισμένα δι' ἀναμνηστικῆς σφραγίδος. Θὰ διατίθεται δὲ εἰς τὴν ὀνομαστικὴν ἀξίαν τῶν ἐπ' αὐτοῦ γραμματοσήμων, ἥτοι ἀντὶ δραχμῶν 18. Ἡ παράστασις τῶν φακέλων ἀπεικονίζει φορητὸν μελανοδοχεῖον τῆς ἐποχῆς τοῦ Ἀγῶνος, μετὰ τῆς ἀντιστοίχου θήκης τῶν γραφίδων. Οἱ ἐνδιαφερόμενοι διὰ τοιούτους φακέλους δέον ἐνεργήσουν σχετικὴν προεγγραφήν εἰς τὰ κατὰ τόπους Ταχυδρομικὰ Γραφεῖα, μέχρι καὶ τῆς 15ης Ἰουνίου 1971.

Ἡ στάθμη τῆς ἐλληνικῆς παιδείας πέφτει ἀπότομα μετὰ τὴν πτώση τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Κέντρα ποὺ διατηροῦν ἀκόμη ὀρισμένους πυρῆνες ἀπὸ τὴν κλασσικὴ παράδοση τοῦ Βυζαντίου εἶναι ἡ Κωνσταντινούπολη, ἡ Θεσσαλονίκη, ὁ Μυστράς, ἡ Κέρκυρα καὶ τὸ Ἅγιον Ὅρος. Οἱ ἱεροῦστοι λόγιοι ἔχουν φύγει κιόλας πρὶν ἀπὸ τὴν Ἀλωση ἢ ἀμέσως ὕστερ' ἀπ' αὐτὴν πρὸς τὴν Δύση μεταφέροντας καὶ χειρόγραφα μετὰ ἀρχαῖα ἐλληνικὰ συγγράμματα, ὅπως π.χ. ὁ Μανουὴλ Χρυσολωρᾶς, ὁ Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος, ὁ Βησσαρίων, ὁ Ἀνδρόνικος Κάλλιστος, ὁ Θεόδωρος Γαζῆς καὶ ἄλλοι.

Ἐνα ὁρόσημο ἀξιόλογο στὴν ἱστορία τῆς παιδείας ἐπὶ τουρκοκρατίας ἀποτελεῖ ἡ ἱδρυση τῆς πατριαρχικῆς Ἀκαδημίας ἢ Μεγάλης τοῦ Γένους Σχολῆς, ἀπὸ τὸν πρῶτο πατριάρχη μετὰ τὴν Ἀλωση, τὸν Γεννάδιο, στὰ 1454. Ἡ Σχολὴ αὕτη, ποὺ εἶναι τὸ ἀρχαιότερο ἐλληνικὸ ἐκπαιδευτικὸ ἴδρυμα, ἐξακολουθεῖ νὰ ὑφίσταται ὡς σήμερα καὶ ἀντιστοιχεῖ πρὸς ἕνα σημερινὸ ἐλληνικὸ Γυμνάσιο. Φαίνεται ὅμως ὅτι στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ σὲ ὀρισμένους ἄλλους τόπους λειτουργοῦν στοιχειώδη σχολεῖα, τὰ λεγόμενα «κοινὰ σχολεῖα» μετὰ λίγους μαθητὲς, τῶν ὁποίων οἱ δάσκαλοι πληρώνονται ἀπὸ τοὺς σχετικὰ εὐπορους γονεῖς. Στὰ «κοινὰ σχολεῖα» διδάσκονταν ἀνάγνωση, ἀριθμητικὴ καὶ στοιχεῖα γραμματικῆς. Ὑπῆρχαν ὅμως καὶ μερικοὶ γονεῖς ποὺ ἔδιναν μόνοι τους στὰ παιδιά τους τὶς ἀπαραίτητες στοιχειώδεις γνώσεις.

Ἡ παιδεία τὸνώνεται κάπως μετὰ τὰ μέσα τοῦ 16 αἰῶνα μετὰ τὴν ἐπίδραση κυρίως Ἑλλήνων λογίων ποὺ ἔχουν σπουδάσει στὴν Δύση καὶ ξαναγυρίζοντας στὴν πατρίδα τους μεταδίδουν τὰ φῶτα τους στοὺς μικροὺς μαθητὲς τους. Στὴν Δύση ἐπίσης δοῦν διάφοροι Ἕλληνες λόγιοι, κυρίως Κρητικοί, οἱ ὁποῖοι συμβάλλουν πολὺ στὴν διάδοση τῶν ἐλληνικῶν σπουδῶν καὶ στὴν προβολὴ τοῦ ἐλληνικοῦ ὀνόματος.

Δεύτερο ὁρόσημο εἶναι ἀσφαλῶς ἡ ἀπόφαση τοῦ πατριάρχη Ἱερεμία Β' τοῦ Τρανοῦ στὰ 1593 νὰ φροντίζουν οἱ ὀρθόδοξοι μητροπολίτες νὰ ἱδρύνουν σχολεῖα στὶς ἑδρες τους. Αὐτὸ ὅμως δὲν σημαίνει ὅτι ἡ ἀπόφαση αὕτη εἶχε γενικὴ ἀπὴχηση καὶ ὅτι οἱ καρποὶ τῆς ἦσαν ἄμεσοι.

Οἱ ἐμπορικὲς συναλλαγὲς Ἀνατολῆς καὶ Δύσης ποὺ ζωηρεύουν μετὰ ἀποτέλεσμα νὰ παρατηρηθῇ βαθμιαία τόνωση τοῦ ἐμπορίου στὴν Βαλκανικὴ καὶ Ἑγγὺς Ἀνατολή, δίνουν τὴν εὐκαιρίαν στοὺς Ἕλληνες νὰ κινεῖν μετὰ δραστηριότητα πρὸς κάθε κατεύθυνση, πρὸς τὸ ἐσωτερικὸ τῆς ὀθωμανικῆς αυτοκρατορίας καὶ πρὸς τὰ διάφορα εὐρωπαϊκά κράτη, ἰδίως πρὸς τὴν Κεντρικὴ Εὐρώπη. Μετὰ τὸν τρόπο αὐτὸ προσπαθοῦν ν' ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὶς σκληρὲς συνθήκες τῆς ζωῆς τους καὶ νὰ καλυτερέψουν τὸ βιοτικὸ καὶ πνευματικὸ τους ἐπίπεδο. Μετὰ τὸ πέρασμα μάλιστα τῶν χρόνων παρουσιάζεται ἀξιοσημείωτη πνευματικὴ κίνηση, ἰδίως στὴν Βενετία, Βιέννη καὶ Βουδαπέστη. Ἕλληνες λόγιοι ἀπὸ τὴν Ἠπειρὸν, Μακεδονία καὶ Θεσσαλία ἐκδίδουν ἐλληνικὰ βιβλία μετὰ ποικίλο περιεχόμενο καὶ κατὰ τὰ τέλη

τοῦ 18 καὶ ἀρχὲς 19 αἰῶνα τὶς πρῶτες ἐλληνικὲς ἐφημερίδες στὴν Βιέννη. Αὐτοὶ οἱ ξενιτεμένοι ἔμποροι καὶ λόγιοι εὐεργετοῦν τὶς ἰδιαίτερές τους ἐλληνικὲς πατρίδες ἱδρύοντας σ' αὐτὲς σχολεῖα, δωρίζοντας βιβλία, βοηθώντας ἄπορους συμπατριῶτες τους, ἀπελευθερώνοντας μετὰ λύτρα σκλάβους κ.λ.π.

Ἐπίσης στὴν Μολδοβλαχία, δηλαδὴ στὴν σημερινὴ Ρουμανία, παρατηρήθηκε παράλληλη ἐγκατάσταση Ἑλλήνων, ποὺ τὴν ὑποβοήθησε ὁ διορισμὸς ἐκεῖ ὡς ἡγεμόνων Ἑλλήνων ἀπὸ τὴν συνοικία Φανάρι τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῶν λεγομένων Φαναριωτῶν. Οἱ Φαναριῶτες συνετέλεσαν πολὺ στὴν ἐξάπλωση τοῦ ἐλληνικοῦ πολιτισμοῦ στὶς χῶρες ἐκεῖνες. Τὴν βαθμιαία διείσδυση καὶ ἐξάπλωση τῆς ἐλληνικῆς παιδείας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ στὴν βαλκανικὴ χερσόνησο τὴν ἐνίσχυσε ὅχι μόνο ἡ οἰκονομικὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ πνευματικὴ ἀνοδος τῶν Ἑλλήνων κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνες τῆς τουρκοκρατίας. Πραγματικὰ ἀπὸ τὰ μέσα ἰδίως τοῦ 18 αἰῶνος — ἐποχὴ τοῦ ἐλληνικοῦ διαφωτισμοῦ — ἐμφανίζονται ὀνομαστοὶ λόγιοι, ὅπως ὁ Εὐγ. Βούλγαρις, Δ. Καταρτζῆς, Λ. Φωτιάδης, ὁ Ν. Δούκας, ὁ Γρ. Κωνσταντᾶς κ.ἄ. καὶ ἐπάνω ἀπ' ὅλους ὁ Ἀδαμ. Κοραῆς, ποὺ ξεχωρίζει γιὰ τὴν μεγάλη συμβολὴν του στὴν ἀφύπνιση τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους. Χαρακτηριστικὴ ἦταν ἡ στροφὴ τῶν λογίων αὐτῶν στὴν ἀρχαία κληρονομία, στὶς κλασσικὲς σπουδές.

Ἡ ἐπαναστατικὴ θύελλα τοῦ 1821 διασκορπίζει τοὺς πυρῆνες τῆς παιδείας. Οἱ μεγάλοι δάσκαλοι τοῦ γένους, Γρηγ. Κωνσταντᾶς, Ἀνθίμος Γαζῆς, Νεόφ. Βάμβας, Θεόκλ. Φαρμακίδης, Θεόφ. Καίρης κ.ἄ. εἶναι τοποθετημένοι σὲ πολιτικὲς θέσεις καὶ προσφέρουν ἐκεῖ τὶς ὑπηρεσίες τους πρὸς τὴν πατρίδα. Ἐπομένως ἡ παιδεία ὡς τὴν ἀφιξὴν τοῦ Καποδίστρια εἶναι παραμελημένη.

Ὁ Καποδίστριας ἱδρύει τὸ Ὀρφανοτροφεῖο, τὸ πρῶτο δημόσιο ἐκπαιδευτικὸ ἴδρυμα. Ξεχωριστὸ ἐνδιαφέρον δείχνει ἐπίσης γιὰ τὴν στοιχειώδη ἐκπαίδευση καὶ γι' αὐτὸ δίκαια ἀναγνωρίζεται ὡς ὁ θεμελιωτὴς τῆς. Κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1829 ἱδρύει στὴν Αἴγινα καὶ τὸ πρῶτο γυμνάσιο ποὺ ἔχει τὴν ἐπωνυμία Κεντρικὸν Σχολεῖον, ὅπου διδάσκουν ἱεροῦστοι καθηγητὲς (Γ. Γεννάδιος, Χορτάκης κ.ἄ.) καὶ φοιτοῦν μαθητὲς ἀπ' ὅλην τὴν Ἑλλάδα. Ἐπίσης στὴν Αἴγινα ἱδρύεται κατὰ τὰ μέσα τοῦ 1830 τὸ Πρὶντυπον Σχολεῖον, ἕνα εἶδος διδασκαλείου, ποὺ σκοπὸ εἶχε νὰ μορφώσῃ δασκάλους τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς μεθόδου κατὰ τὸ παιδαγωγικὸ σύστημα τοῦ Sarazin. Ἐπίσης τὸν ἴδιο χρόνον ἀνοίγει τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Σχολεῖον στὸ Μοναστήρι τῆς Ζωοδόχου Πηγῆς τοῦ Πόρου. Ἀκόμη στὴν Αἴγινα ἐγκαινιάζεται τὸ πρῶτο Μουσεῖον γιὰ τὴν περισυλλογὴν καὶ διαφύλαξιν τῶν ἀρχαιοτήτων, καθὼς καὶ ἡ πρῶτὴ Ἑθνικὴ Βιβλιοθήκη, ὁ πρόδρομος τῆς σημερινῆς τῶν Ἀθηνῶν.

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΣ
Καθηγητὴς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς
Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης